

Beleidsnotitie Fauna en Flora 2018

Inhoudsopgave

1	Inleiding	2
1.1	Voorgeschiedenis	2
1.2	Samenhang met andere beleidsstukken	2
1.3	Leeswijzer	3
2	Soortenbeleid	4
2.1	Biodiversiteit en soortenbeleid.....	4
2.2	Wettelijke soortbescherming	4
2.3	Lijst Groninger soorten en habitats.....	6
2.4	Rol van de provincie	8
3	Populatiebeheer, schadebestrijding en jacht	9
3.1	Faunabeheerplan.....	9
3.2	Populatiebeheer op basis van een faunabeheerplan	9
3.3	Populatiebeheer met een provinciale opdracht	11
3.4	Jacht	12
3.5	Tegemoetkoming faunaschade	12
4	Invasieve exoten	14
4.1	Europese en landelijke regelgeving.....	14
4.2	Invasieve exoten in Groningen	14
4.3	Platform Invasieve Exoten	15
4.4	Rol van de provincie	15
5	Herintroductie	16
5.1	Herintroducties in Nederland en Groningen	16
5.2	Voorwaarden voor herintroductie	16
5.3	Opvang van wilde dieren	17
6	Toezicht en handhaving	18
6.1	Toezicht op verleende vergunningen en ontheffingen	18
6.2	Toezicht op activiteiten	18
6.3	Handhavingsverzoeken	19
	Bijlage A1 - Begrippenlijst.....	20
	Bijlage A2 - Literatuurlijst.....	21
	Bijlage B - Lijst Groninger soorten en habitats	

1 Inleiding

In de provincie Groningen komen vele soorten wilde dieren en planten voor. Soorten die van grote waarde zijn voor de natuur in Groningen. De meeste ontwikkelen zich goed op eigen kracht, anderen gaan in aantal achteruit. Ook kunnen soorten overlast of schade veroorzaken. In de maatschappij zoeken we naar evenwicht tussen het behouden van wilde dieren en planten en het voorkomen van schade en overlast. Dat kan op vele manieren, uiteenlopend van het verbeteren van leefomstandigheden voor soorten tot het beheren van populaties of zelfs bestrijding van bepaalde soorten. Wij spelen hier als provincie een grote rol in. In de beleidsnotitie Fauna en Flora beschrijven wij hoe wij in de provincie Groningen met het beheer van wilde dier- en plantensoorten willen omgaan.

1.1 Voorgeschiedenis

In 2009 verscheen de vorige beleidsnotitie over jacht en wildbeheer in Groningen (Beleidsnotitie Flora- en faunawet 2009). Sindsdien zijn grote veranderingen opgetreden in zowel de natuur als het landschap. Zo zijn soorten als bever en zomerganzen sterk in aantal toegenomen, hebben wilde bijen en andere insecten het steeds moeilijker en zijn nieuwe soorten als de wolf in opkomst. In het landschap zien we een verdere schaalvergroting in de landbouw, maar tegelijkertijd ook steeds meer aandacht voor agrarisch natuurbeheer en natuurinclusieve landbouw. Ook ruimtelijke ontwikkelingen in het kader van verstedelijking, recreatie en energietransitie hebben een grote impact op het landschap. Al deze ontwikkelingen hebben invloed op ons soortenbeleid en zijn voor ons aanleiding om het beleid voor fauna- en florabeheer te actualiseren.

Daarnaast zijn per 2017 veel bevoegdheden via de Wet natuurbescherming (hierna: de Wet) gedecentraliseerd naar de provincies. Deze verschuiving heeft invloed op de beschikbaarheid van beleidsinstrumenten van de provincie. Tevens is de provinciale taak van toezicht en handhaving met de komst van de Wet gegroeid. De nieuwe situatie is in deze beleidsnotitie door vertaald naar het fauna- en florabeheer.

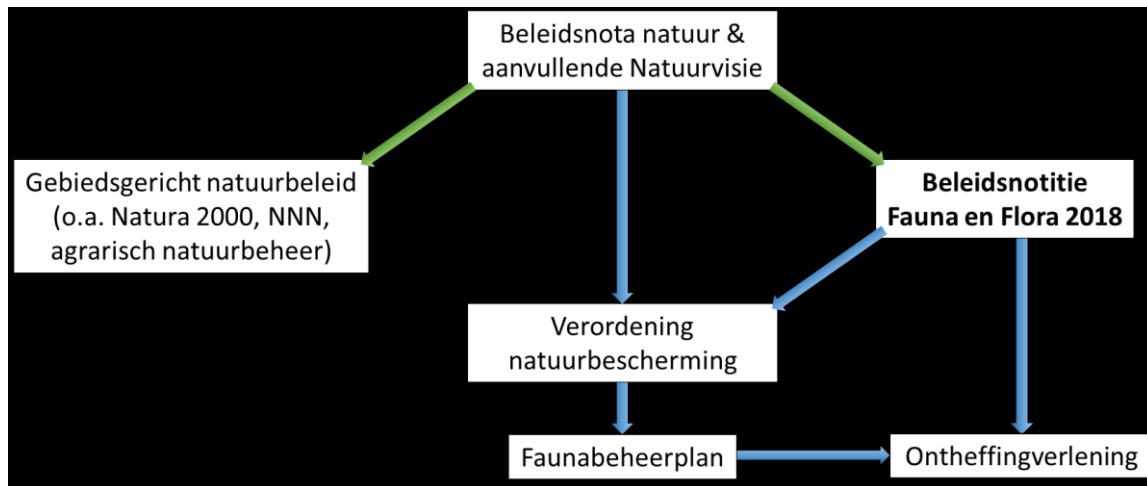
1.2 Samenhang met andere beleidsstukken

Over het provinciale natuurbeleid is al veel gezegd en geschreven. De hoofdlijnen van het beleid zijn vastgelegd in de Beleidsnota Natuur 2013-2021 en de aanvullende Natuurvisie provincie Groningen van 2016. In deze beleidsnotitie Fauna en Flora 2018 worden een aantal van deze hoofdlijnen verder ingevuld. Het gaat daarbij om de onderdelen die specifiek gericht zijn op dier- en plantensoorten. De beleidsnotitie is daarmee aanvullend op het gebiedsgerichte natuurbeleid uit de Natuurvisie.

Daarnaast worden in deze beleidsnotitie een aantal wettelijke taken behandeld, zoals ontheffingverlening in het kader van de Wet. Veel van deze taken zijn juridisch vastgelegd in de Verordening natuurbescherming provincie Groningen, onderdeel van de Provinciale omgevingsverordening. In deze beleidsnotitie worden de uitgangspunten en randvoorwaarden geformuleerd waarop de verordening is gebaseerd. Niet alles kan geregeld worden met de verordening of is wenselijk om dat op deze manier te regelen. In die gevallen wordt gewerkt met ontheffingen en vergunningen. Ook de kaders hiervoor zijn zoveel mogelijk in deze beleidsnotitie opgenomen.

De beleidsnotitie Fauna en Flora geeft verder de kaders van populatiebeheer en schadebestrijding in de provincie Groningen. Binnen deze kaders wordt in het Faunabeheerplan van de Faunabeheereenheid de uitvoering vastgelegd.

Tot slot geeft deze beleidsnotitie weer hoe we onze toezicht- en handhavingstaak op hoofdlijnen invullen en hoe we ons toezicht prioriteren.

Figuur 1. Schematische weergave van de positie van de beleidsnotitie Fauna en Flora 2018 in het provinciale natuurbeleid.

1.3 Leeswijzer

Ons provinciale fauna- en florabeleid is in deze beleidsnotitie verdeeld over een viertal verschillende onderwerpen. Hoofdstuk 2 opent met ons algemene soortenbeleid, waarin wij aangeven hoe wij onze wettelijke taak in het kader van ontheffingverlening invullen en welke maatregelen wij zelf nemen om soorten te beschermen. In hoofdstuk 3 gaan we vervolgens in op het beheren van populaties, bestrijden van schade die door diersoorten wordt veroorzaakt en de provinciale rol omtrent jacht. Daarbij is ook aandacht voor tegemoetkomingen in het kader van faunaschade. Hoofdstuk 4 vormt ons beleid op hoofdlijnen voor wat betreft invasieve exoten. In hoofdstuk 5 geven we aan wat ons beleid is ten aanzien van herintroductie en opvang van soorten. Tot slot beschrijven we in hoofdstuk 6 onze prioriteiten voor toezicht en handhaving.

2 Soortenbeleid

De provincie Groningen streeft naar toekomstbestendige, gevarieerde en beleefbare natuur. Natuur waarin ecologie en economie met elkaar in balans zijn, waarin geleefd en genoten kan worden. Belangrijk onderdeel hiervan is de biodiversiteit: de variatie aan soorten en leefgebieden. In de huidige maatschappij hebben een aantal soorten het echter moeilijk. De provincie zet zich in om wilde dieren en planten en daarmee de biodiversiteit in Groningen te behouden. Hiervoor leggen wij accenten in de uitvoering van de Wet en nemen wij concrete maatregelen ten behoeve van soorten.

2.1 Biodiversiteit en soortenbeleid

Om de biodiversiteit in Groningen te beschermen en stimuleren hebben wij een uitgebreid natuurbeleid. Het gebiedsgericht beleid (onder andere Natura 2000, Natuurnetwerk Nederland en agrarisch natuur- en landschapsbeheer) wordt in andere beleidsstukken al uitvoerig besproken. In deze notitie richten wij ons op soortenbeleid: beleid gericht op specifieke soorten of soortgroepen. Het soortenbeleid is aanvullend op het gebiedsgerichte natuurbeleid en geldt voor de gehele provincie, ook buiten natuurgebieden. Met dit beleid streven wij naar een gunstige staat van instandhouding voor soorten en habitattypen in Groningen, een belangrijke voorwaarde voor een gezonde biodiversiteit. Met gezonde biodiversiteit bedoelen wij dat alle soorten die je van nature in een gebied zou verwachten, daar ook aanwezig zijn en in een gunstige staat van instandhouding verkeren.

Biodiversiteit is geen statisch begrip. Door natuurlijke processen kunnen soorten verdwijnen of nieuwe soorten zich in een gebied vestigen. Wij kijken voor ons soortenbeleid daarom niet alleen naar de huidige staat van instandhouding van een soort, maar juist ook naar de trend over meerdere jaren.

2.2 Wettelijke soortbescherming

Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten hebben wettelijke bevoegdheden ten aanzien van beschermde plant- en diersoorten. In de Wet is vastgelegd dat iedereen zorgvuldig dient om te gaan met soorten en schade aan wilde dieren of planten zo veel mogelijk voorkomt dan wel minimaliseert. Voor een groot aantal soorten zijn daarnaast specifieke verbodsbepalingen opgenomen met betrekking tot doden, verwonden, opzettelijk storen en aantasten van rustplaatsen of eieren. Wanneer een activiteit een of meerdere van deze verbodsbepalingen overtreedt, bijvoorbeeld in het kader van een ruimtelijke ontwikkeling, kan deze alleen plaatsvinden als door de provincie ontheffing wordt verleend. Hiervoor gelden een aantal wettelijke voorwaarden:

- er is geen bevredigend alternatief voorhanden;
- de activiteit dient een in de Wet genoemd belang;
- de activiteit leidt, zowel op zichzelf als in combinatie met andere activiteiten, niet tot een verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort. Hiervoor is het vaak nodig mitigerende en/of compenserende maatregelen te nemen.

Binnen de wettelijke voorwaarden bestaat een zekere interpretatieruimte, met name in de beoordeling van het wettelijk belang. In Groningen kiezen wij ervoor deze ruimte te gebruiken in het kader van een 'groene plus': wij stimuleren initiatiefnemers om soorten vanaf het begin mee te nemen en waar mogelijk extra maatregelen te nemen om soorten te laten profiteren van ruimtelijke ontwikkelingen. Op deze manier blijft de instandhouding van de soort gegarandeerd en ontstaat er meer ruimte in de belangenafweging. De invulling van de groene plus is maatwerk, de provincie kan hier in het voortraject ondersteuning in bieden.

Naast het algemene ontheffingskader ten aanzien van beschermde plant- en diersoorten bestaan er nog andere wettelijke instrumenten die vrijstelling geven voor bepaalde activiteiten. Hieronder zullen we kort ingaan op deze uitzonderingen.

2.2.1 Vrijstelling op basis van gedragscodes

Voor vaak terugkerende activiteiten zoals bestendig beheer en onderhoud kan een gedragscode worden opgesteld. In deze gedragscode is vastgelegd hoe negatieve effecten op soorten worden voorkomen bij uitvoering van de activiteit. Wanneer gewerkt wordt volgens een gedragscode geldt een vrijstelling van de ontheffingsplicht. Een gedragscode moet wel eerst worden goedgekeurd door het Rijk. De provincie heeft hierbij een adviserende rol. Daarnaast geldt voor gedragscodes in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen een meldingsplicht: uitvoering van een activiteit volgens deze gedragscodes moet van tevoren worden gemeld bij de provincie.

2.2.2 Onderhoud, beheer en ruimtelijke inrichting

Enkele soorten die in de wet als beschermd zijn aangewezen, komen zeer algemeen voor binnen de provincie. Voorbeelden zijn veldmuis en bruine kikker. Wij achten het niet nodig dat voor deze soorten steeds een aparte ontheffing wordt aangevraagd. Gezien hun algemene voorkomen wordt immers geen negatief effect op de instandhouding van de soort verwacht. Voor deze soorten hebben wij daarom in onze Verordening natuurbescherming een vrijstelling opgenomen voor werkzaamheden in het kader van onderhoud, bestendig beheer en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling.

2.2.3 Generieke Ontheffing

In veel gevallen achten wij het zinvol een ontheffing te regelen over een langere periode of een groter gebied. Voor dergelijke situaties kan een soortmanagementplan worden opgesteld, waarin alle maatregelen staan die nodig zijn om een soort binnen een bepaald gebied duurzaam in stand te houden. Op basis van het soortmanagementplan kan een generieke ontheffing worden opgesteld. Wij hebben bijvoorbeeld een generieke ontheffing verleend in het kader van de versterkingsopgave in het aardbevingsgebied. Met deze generieke ontheffing is de instandhouding van gebouwbewonende vogels en vleermuizen op lange termijn gewaarborgd en hoeft Centrum Veilig Wonen niet voor elke verbouwing waar zij opdracht voor geeft een aparte ontheffing aan te vragen. Het grotere bereik van een generieke ontheffing vraagt wel om extra toezicht op de uitvoering.

2.2.4 Onderzoek, monitoring en educatie

Onderzoek en monitoring zijn belangrijke instrumenten om de toestand van de natuur te meten. Wie onderzoek doet naar beschermde plant- en diersoorten kan dit in veel gevallen niet doen zonder verbodsbepalingen van de wet te overtreden. Ook bij educatieve activiteiten kan sprake zijn van overtreding. Denk bijvoorbeeld aan het vangen en verzorgen van kikkervisjes in de schoolklas. Vaak gaat het om activiteiten die weinig impact hebben op soorten, maar wel een grote bijdrage leveren aan onderzoek of natuureducatie. Wij hechten veel waarde aan onderzoek en onderwijs en willen mogelijkheid blijven bieden aan dergelijke activiteiten. Daarom zullen wij een generieke regeling treffen waarbij ontheffing wordt verleend voor deze activiteiten in het kader van onderwijs, monitoring en educatie.

2.2.5 Nestbescherming van weidevogels

De provincie Groningen hecht veel belang aan de bescherming van boerenlandvogels, waaronder weidevogels. Onderdeel van weidevogelbescherming zijn nestbeschermingsactiviteiten, zoals het opsporen en markeren van nesten. Gezien het belang voor de instandhouding van weidevogels verlenen wij vrijstelling voor deze activiteiten. In de toekomst willen wij ook ruimte bieden voor andere, minder predatie gevoelige methoden van nestbescherming. Daarnaast bieden wij mogelijkheden voor predatiebeheer (zie §3.2.4).

In hetzelfde kader verlenen wij geen ontheffing voor het rapen van kievitseieren dan wel eieren van andere boerenlandvogels. Wij achten het culturele en traditionele belang van eierenrapen ondergeschikt aan het belang van bescherming van boerenlandvogels.

2.2.6 Bestrijden van lokale overlast

Soms veroorzaken beschermde soorten overlast in hun directe leefomgeving. Gedeputeerde Staten kunnen ontheffing verlenen voor plaatselijke bestrijding van overlast veroorzakende soorten, zowel binnen als buiten de bebouwde kom. Van deze mogelijkheid wordt bijvoorbeeld gebruik gemaakt bij overlast door roeken. Daarnaast kunnen Provinciale Staten gemeenten de bevoegdheid geven om binnen de bebouwde kom onder voorwaarden overlast te voorkomen. Zo is in de Verordening natuurbescherming provincie Groningen geregeld dat steenmarters binnen de bebouwde kom door gemeenten mogen worden weggevangen in geval van overlast.

Wij maken per soort een afweging op welke wijze overlast het beste kan worden bestreden. Hierbij hebben wij onder andere aandacht voor de balans tussen het duurzaam in stand houden van de populatie en de overlast die bewoners ervaren. Een gebiedsgericht soortenmanagementplan kan hier steun bieden, denk aan een gemeentelijk roekenbeheerplan. Afhankelijk van toekomstige ervaringen zullen wij voor veelvoorkomende overlast binnen de bebouwde kom een provinciale generieke regeling overwegen.

Wanneer soorten op grote schaal overlast of schade veroorzaken, kan populatiebeheer nodig zijn. In hoofdstuk 3 wordt nader ingegaan op de mogelijkheden die wij hiervoor bieden.

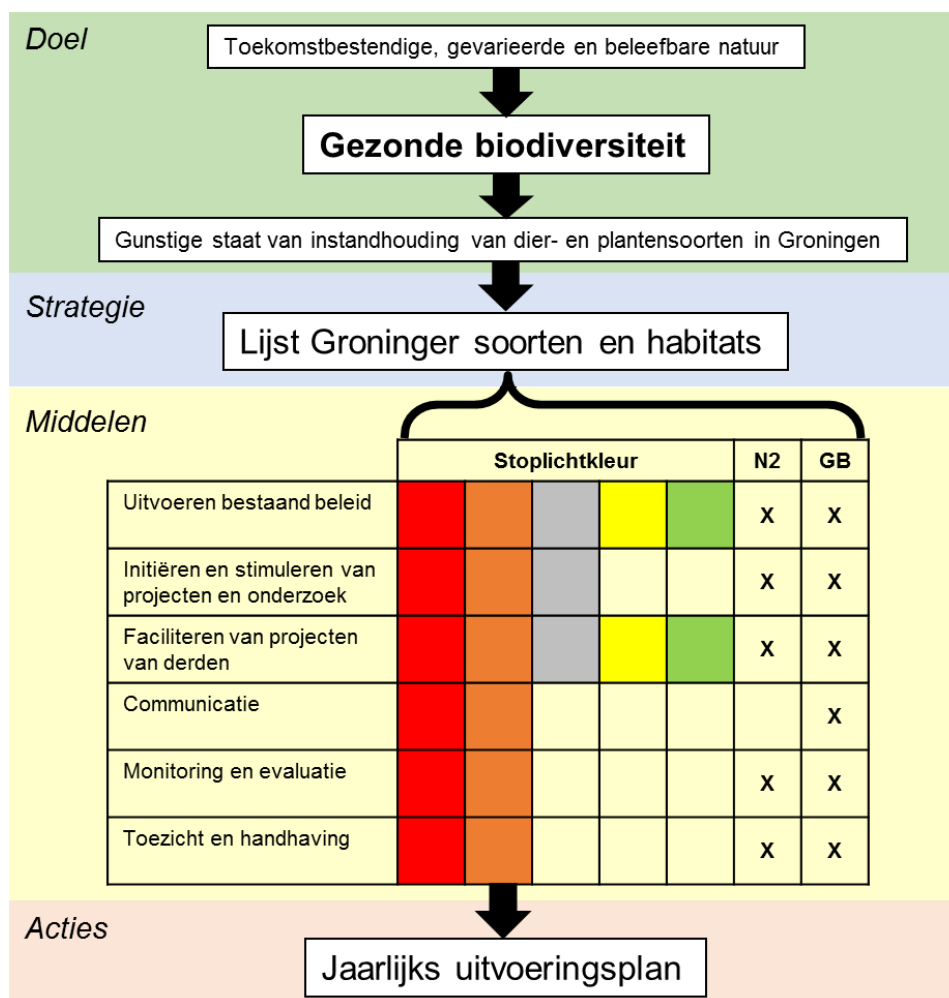
2.3 Lijst Groninger soorten en habitats

Alleen juridische bescherming is niet genoeg om de biodiversiteit in Groningen te behouden. Daarom stimuleren, faciliteren en initiëren wij ook concrete maatregelen specifiek gericht op soorten of soortgroepen. De middelen waarover wij beschikken zijn echter niet oneindig. Het is daarom van groot belang dat de middelen die we hebben naar de soorten gaan die deze het meest nodig hebben. Om hier grip op te krijgen hebben wij de Lijst Groninger Soorten en Habitats opgesteld (verder: de Lijst). In de Lijst zijn alle soorten en habitats opgenomen waarvoor wij ons als provincie speciaal verantwoordelijk voelen. Dit zijn in ieder geval alle soorten genoemd in de Europese richtlijnen en de Wet. Daarnaast zijn alle Rode Lijst soorten opgenomen waarvan minstens 7% van de landelijke populatie in Groningen voorkomt. Een nadere toelichting op de samenstelling van de Lijst is te vinden in de aanvullende Natuurvisie provincie Groningen van 2016.

Aan de soorten op de Lijst hebben wij stoplichtkleuren toegekend, op basis waarvan we bepalen welke middelen we inzetten voor welke soorten. De stoplichtkleuren zijn:

- **Rood**: soorten met een dalende trend en/of zeer ongunstige staat van instandhouding waar geen of onvoldoende beleid op wordt gevoerd. Bij deze soorten ligt de prioriteit op concrete acties om de staat van instandhouding te behouden en te verbeteren.
- **Oranje**: soorten waar we al beleid op voeren, maar die nog steeds een kwetsbare staat van instandhouding en/of trend laten zien. Ook bij deze soorten ligt de prioriteit op concrete acties.
- **Grijs**: soorten waar onvoldoende over bekend is om de staat van instandhouding en trend te kunnen bepalen en het beleid te beoordelen. Bij deze soorten ligt de focus op het stimuleren van nader onderzoek.
- **Geel**: soorten die enkel op de Rode lijst staan. Bij deze soorten richten wij ons voornamelijk op het faciliteren van projecten van derden; wij nemen zelf geen acties ten aanzien van deze soorten.
- **Groen**: soorten waar we al voldoende beleid op voeren om de huidige staat van instandhouding en/of trend te behouden. Voor deze soorten zijn voorsnog geen acties nodig, we blijven ze wel in de gaten houden.

De Rode en Oranje soorten vormen samen onze *Prioritaire soorten*.

Figuur 2. Schematische weergave van het soortgerichte beleid. In de matrix is weergegeven welke middelen wij inzetten voor de verschillende soorten en habitattypen. (N2 = habitatype aangewezen als Natura 2000-doelstelling, GB = kenmerkend Gronings biotoop)

De stoplichtkleuren zijn grotendeels gebaseerd op de landelijke staat van instandhouding en trends. Vergelijkbare provinciale gegevens zijn niet voor alle soorten beschikbaar. Voor soorten waar wel provinciale gegevens beschikbaar zijn, nemen wij zowel de landelijke als de provinciale gegevens mee in de bepaling van de stoplichtkleuren.

Naast soorten is in de Lijst ook een aantal habitattypen opgenomen. Dit zijn zowel de in het kader van Natura 2000 aangewezen habitattypen als een aantal voor Groningen zeer kenmerkende biotopen als kleiakkers, dijken, houtsingels en borgterreinen. Deze habitattypen liggen voornamelijk binnen de aangewezen natuurgebieden en vallen daar onder ons gebiedsgericht natuurbeleid. Een deel ligt echter buiten de natuurgebieden. Om ook dit deel te bedienen hebben we de habitattypen opgenomen in ons soortenbeleid.

Binnen het soortenbeleid zetten we een verscheidenheid aan uitvoeringsinstrumenten in. In figuur 1 is middels een matrix weergegeven welke middelen we inzetten voor soorten van de verschillende stoplichtkleuren en de habitattypen. Onze middelen werken wij jaarlijks uit in een uitvoeringsplan, met daarin de concrete acties die wij dat jaar gaan uitvoeren. Voor de invulling van het uitvoeringsplan zoeken wij ook aansluiting bij initiatieven van externe partijen, bijvoorbeeld het landelijk deltaplan biodiversiteit en het weidevogelmanifest.

2.3.1 Uitvoeren bestaand beleid

Allereerst sluiten we zo veel mogelijk aan bij ons bestaande, gebiedsgerichte natuurbeleid. Bijvoorbeeld door bij het uitvoeren van de Natura 2000-beheerplannen en het inrichten van

het Natuurnetwerk te kijken welke soorten van de Lijst mee kunnen profiteren. Ook bij projecten buiten natuurgebieden zoals agrarisch natuurbeheer en ruimtelijke ontwikkelingen proberen we zo veel mogelijk Groninger soorten en habitattypen mee te nemen.

2.3.2 Initiëren en stimuleren van projecten en onderzoek

Ten tweede initiëren wij concrete (onderzoeks-)projecten ten behoeve van de Prioritaire en Grijsen soorten en de habitattypen. Wij stimuleren partners tot het uitvoeren van projecten om leefomstandigheden voor deze soorten te verbeteren. Wij ondersteunen hen daarbij zo veel mogelijk, bijvoorbeeld door (co)financiering vanuit het budget biodiversiteit. Bij maatregelen van zeer groot belang kunnen wij besluiten om direct opdracht te verlenen voor uitvoering.

2.3.3 Faciliteren projecten van derden

Daarnaast faciliteren wij soortgerichte projecten door middel van het beschikbaar stellen van subsidie. Initiatiefnemers van projecten om bijvoorbeeld de leefomstandigheden van een soort te verbeteren, kunnen hiervoor een subsidie aanvragen onder de regeling *Projecten biodiversiteit*. Deze regeling geldt voor alle soorten en habitattypen van de Lijst.

2.3.4 Communicatie

Voor de uitvoering van het soortenbeleid is goede samenwerking en draagvlak noodzakelijk en daarmee goede communicatie. Hierbij zetten wij vooral in op het breder bekend maken van de Lijst, de uitvoering van de wet en de mogelijkheden die de provincie biedt voor ondersteuning van soortgerichte projecten, met name voor de Prioritaire soorten.

2.3.5 Monitoring en evaluatie

Voor de monitoring van de Groninger soorten zullen wij gebruik maken van landelijke en lokale gegevens verzameld door natuurorganisaties en terreinbeheerders. Indien nodig kunnen wij voor een van de Prioritaire soorten een gerichte inventarisatie laten uitvoeren. Op basis van de gegevens evalueren wij de samenstelling van de Lijst, actualiseren wij de stoplichtkleuren en stellen wij een uitvoeringsplan op.

2.3.6 Toezicht en handhaving

Tot slot zetten wij in op toezicht in het veld. Wanneer wij signalen ontvangen over concrete situaties waarin Groninger soorten in het gedrang komen, dan beoordelen wij per geval wat de mogelijkheden zijn om de soort te beschermen. Wij focussen ons hierbij op de Prioritaire soorten en habitattypen. Voor wettelijk beschermde soorten treden wij ook handhavend op.

2.4 Rol van de provincie

De provincie heeft diverse rollen met betrekking tot het soortenbeleid. Wanneer het gaat om de Prioritaire en Grijsen soorten nemen wij een regisserende rol. Wij benaderen partners actief en verbinden partijen om zo de uitvoering van projecten te stimuleren. Ook ondersteunen wij bij de uitvoering. In sommige gevallen zijn wij zelf opdrachtgever.

In het kader van subsidieverlening hebben wij een faciliterende rol. Initiatiefnemers van soortgerichte projecten kunnen bij ons een verzoek indienen voor ondersteuning uit een van de subsidiebudgetten. Wanneer een project bijdraagt aan onze beleidsdoelen, zullen wij het subsidieverzoek honoreren. Projecten waar initiatiefnemers zelf ook aan bijdragen, financieel of 'in natura', hebben de voorkeur.

Tot slot zijn wij bevoegd gezag voor zowel ontheffingverlening als toezicht en handhaving in het kader van de wet. Wij sturen erop aan dat initiatiefnemers van ingrepen die van invloed kunnen zijn op plant- of diersoorten al in het voortraject contact met ons zoeken. Op deze manier kan reeds van tevoren overlegd worden over de benodigde natuuronderzoeken en invulling van de 'groene plus'.

3 Populatiebeheer, schadebestrijding en jacht

Wij hechten veel waarde aan de bescherming van in het wild levende dieren in Groningen. In bepaalde gevallen kan een populatie van een diersoort problemen veroorzaken, bijvoorbeeld voor de verkeersveiligheid of door het veroorzaken van landbouwschade. Om problemen te voorkomen of aan te pakken zetten wij onze wettelijke bevoegdheden in het kader van populatiebeheer en schadebestrijding in. In dit hoofdstuk worden onderscheid gemaakt in ingrijpen in de populatie op basis van een faunabeheerplan en op basis van een provinciale opdracht. In het laatste geval heeft de wetgever gemeend dat dit niet overeenkomstig een faunabeheerplan hoeft. Aan een aantal dieren of situaties besteden wij in het bijzonder aandacht. Voor soorten die niet specifiek benoemd zijn geldt dat wij mogelijkheden tot populatiebeheer en schadebestrijding overeenkomstig een vastgesteld en goedgekeurd faunabeheerplan toestaan.

3.1 Faunabeheerplan

In het wild levende dieren zijn beschermd via de Wet. Wanneer soorten problemen veroorzaken biedt de wet mogelijkheden om populaties van deze soorten te beheren of te bestrijden. De bevoegdheden hiervoor liggen in de meeste gevallen bij de provincies. In het faunabeheerplan is vastgelegd hoe populaties worden beheerd, schadeveroorzakende dieren worden bestreden en hoe jacht daaraan bijdraagt. De eisen aan een faunabeheerplan liggen vast in de wet en zijn opgenomen in onze provinciale omgevingsverordening. De Faunabeheereenheid stelt een faunabeheerplan vast en Gedeputeerde Staten keuren een faunabeheerplan goed. Op basis van een vastgesteld en goedgekeurd faunabeheerplan kunnen wij toestemming verlenen voor het ingrijpen in de populatie.

3.2 Populatiebeheer op basis van een faunabeheerplan

Populatiebeheer is mogelijk op basis van verschillende belangen zoals openbare veiligheid, schade aan fauna en landbouwschade. Aan populatiebeheer gaan preventieve middelen en methoden vooraf. De Faunabeheereenheid stelt een faunabeheerplan op en coördineert de uitvoering. De verantwoordelijkheid voor het toepassen van de in het faunabeheerplan benoemde preventieve middelen ligt bij de grondgebruiker, zoals wegbeheerder, natuurterreinbeheerder, agrariër en jachthouder. Waar wij kunnen faciliteren wij met onderzoek naar de meest effectieve methoden van preventie. Dit doen wij zoveel mogelijk gezamenlijk met andere provincies en BIJ12 Faunafonds.

De Faunabeheereenheid is voor ons het orgaan waar, binnen de provinciale kaders, de maatschappelijke discussie over populatiebeheer moet plaats vinden. Samen met de Wildbeheereenheden geven zij uitvoering aan datgene wat zij in hun faunabeheerplan hebben afgesproken en waarvoor wij in onze besluiten ruimte hebben gegeven.

3.2.1 Bijvoeren

Ingrijpen in een populatie betreft niet alleen afschot van dieren. Bijvoeren van dieren zien wij ook als ingreep op een populatie. Gedeputeerde Staten hebben de bevoegdheid om in uitzonderlijke situaties bij te voeren. Wij zullen dit in principe geen gebruik maken van deze bevoegdheid. Een uitzondering daarop is wanneer door menselijk handelen tijdelijk een voedseltekort is ontstaan.

3.2.2 Bevers

Het aantal bevers in Groningen neemt toe. Dit zien wij als een succes van het natuurbeleid. De bever vervult een unieke plek in het ecosysteem en draagt bij aan meer dynamiek in het landschap. Dit komt in veel gevallen ten goede van onze natuur. Tegelijkertijd kunnen conflicten ontstaan met andere belangen zoals waterveiligheid en landbouw. We ontwikkelen in 2018 een visie waarin we nader bepalen hoe we in Groningen willen omgaan met de bever.

3.2.3 Ganzen

Ganzen horen bij Groningen en komen met name in de wintermaanden veelvuldig voor in waterrijke gebieden en aangrenzende landbouwgronden. Ook in de zomer zijn ganzen onderdeel van Groningen met kleine populaties van broedende en niet broedende ganzen. Maar ganzen veroorzaken ook schade aan gewassen. Het overgrote deel van de totale provinciale schade betreft schade veroorzaakt door trekganzen. Ons doel is om deze schade en de kosten die ermee gemoeid gaan de komende jaren te verminderen. De afspraken in het Groninger Ganzenakkoord 2014 zijn voor ons voorlopig leidend. We zullen het ganzenakkoord evalueren en op basis van de uitkomsten onze aanpak eventueel bijsturen zodat we ons doel om schade te verminderen en daarmee de kosten te verlagen behalen.

3.2.4 Predatiebeheer in gebieden met boerenlandvogels

Boerenlandvogels staan in Groningen steeds meer onder druk als gevolg van het afnemen van goed leefgebied. Doordat populaties van boerenlandvogels in omvang zijn afgenomen, speelt predatie een grotere betekenis in het broedsucces. Door het extensievere beheer in gebieden met boerenlandvogels is in deze gebieden de soortenrijkdom groter. Daarmee worden deze gebieden ook voor predatoren interessanter, omdat die vaak moeite hebben om op intensief gebruikte landbouwpercelen voldoende voedsel te vinden. Het gevolg is dat de predatiedruk in weidevogelgebieden stijgt.

Oplossingen van dit probleem zoeken wij vooral in duurzame maatregelen zoals het optimaliseren van de inrichting en het (peil)beheer van deze gebieden voor boerenlandvogels. Als laatste middel zien wij mogelijkheden voor predatiebeheer. Van de beschermde inheemse predatoren zullen wij alleen populatiebeheer toestaan voor de vos en zwarte kraai. Tevens bieden we mogelijkheden voor beheer van verwilderde katten, zie paragraaf 3.3.

3.2.5 Reeën

Het beheer van reeën staan wij toe in het belang van verkeersveiligheid of indien er onvoldoende draagkracht is voor de populatie. In het verleden is gewerkt met een doelstand van het aantal reeën. Dit laten wij los. Van belang is dat het aantal aangereden reeën niet ongewenst hoog wordt. Zowel de verkeersintensiteit als ook het aantal reeën in de provincie Groningen zijn toegenomen. Het streven is om het aantal aangereden reeën onder de 7% te houden dan wel te krijgen ten opzichte van de totale populatie.

	aantal reeën	aanrijdingen	Aangereden% tov populatie	verhouding telling/ doelstand
2009	4317	400	9%	104%
2010	4642	419	9%	112%
2011	4406	346	8%	106%
2012	4318	313	7%	104%
2013	4582	241	5%	110%
2014	4283	249	6%	103%
2015	4649	329	7%	112%
2016	4892	346	7%	118%
2017	4618	373	8%	111%

Figuur 3. Overzicht reewild provincie Groningen waaronder aangereden reeën. (bron: Faunabeheereenheid)

Wegbeheerders zijn in het kader van de verkeersveiligheid verantwoordelijk om maatregelen te nemen ter voorkoming van aanrijdingen met wild. De Faunabeheereenheid is verantwoordelijk voor een goede registratie van aangereden reewild. Wij verwachten van de Faunabeheereenheid dat zij wegbeheerders attenderen op knelpunten met wildaanrijdingen.

3.2.6 Vos

De vos is een van de predatoren in onze provincie en vormt een belangrijke schakel in het ecosysteem. De aanwezigheid van de vos kan conflicteren met onder andere het bedrijfsmatig houden van schapen, lammeren en vrije-uitloopkippen. Daarnaast kan de vos een risico vormen voor primaire waterkeringen en in de natuur levende andere fauna zoals boerenlandvogels. Daar waar de landelijke vrijstelling van de vos onvoldoende blijkt zullen wij ter bescherming van de genoemde dieren en ter bescherming van de primaire waterkeringen aanvullend beheer van de vos mogelijk maken.

3.2.7 Wolf

We verwachten de komende jaren meer waarnemingen van wolven in onze provincie. Ons uitgangspunt is dat de wolf welkom is. Tevens zien we dat wolven schade kunnen toebrengen aan vee. De oplossing zien wij in preventieve maatregelen en niet in beheer van de populatie. Preventieve maatregelen kunnen vaak de schade voorkomen en vinden wij een belangrijk instrument. De verantwoordelijkheid voor het gebruik van preventieve middelen ligt bij de grondgebruiker. Wij ondersteunen hen hierbij door middel van voorlichting.

Landelijk is in 2015 het Operationeel Draaiboek Wolf fase 1 vastgesteld. In dit draaiboek is beschreven hoe de betrokken partijen omgaan met rondtrekkende wolven en alle processen daaromheen. Denk aan de wijze waarop eventuele door de wolf veroorzaakte schade wordt vergoed, wat verwacht wordt van de veehouders en wat de rol van de overheid is. Naar de toekomst toe zal het Operationeel Draaiboek Wolf gefaseerd worden uitgebreid. Wij hechten aan uniforme afspraken omtrent de wolf en volgen dit Operationeel Draaiboek Wolf en de aanvullingen hierop.

3.3 Populatiebeheer met een provinciale opdracht

Het beheren van populaties op basis van een provinciale opdracht kan geschieden op basis van verschillende belangen, waaronder openbare veiligheid, landbouwschade, schade aan flora en fauna en overlast. Gedeputeerde Staten is bevoegd voor het verlenen van een opdracht in het kader van de Wet natuurbescherming.

3.3.1 Damherten

In Groningen komt het damhert van nature niet voor. Incidenteel ontsnappen dieren uit hertenkampen. In deze gevallen geldt in Groningen een regeling waarin is bepaald dat deze damherten mogen worden gevangen dan wel worden gedood om te voorkomen dat de dieren zich verder verspreiden en een risico vormen voor de verkeersveiligheid. Damherten kunnen tevens bedreiging vormen voor natuurwaarde. Indien dit aan de orde is staan wij populatiebeheer toe. Dit doen wij op basis van een faunabeheerplan in het belang van schade aan flora en fauna. Uitgangspunt van het beheer van damherten is het nastreven van een nulstand omdat het ontsnapte damherten of de reproductie hiervan betreft.

3.3.2 Wild zwijn

Wilde zwijnen komen weinig tot niet voor in Groningen. Het is mogelijk dat exemplaren vanuit Duitsland of Drenthe onze provincie bereiken. Indien het wild zwijn een bedreiging vormt voor de verkeersveiligheid dan zullen wij ingrijpen. Wij stellen ons tot doel dat het aantal aanrijdingen met wilde zwijnen beperkt blijft. Tevens zullen wij ingrepen in de populatie toestaan indien belangrijke landbouwschade ontstaat dan wel dreiging hiervan is. Het voorgaande is reeds geregeld in een aanwijzingsbesluit, dit betekent dat mensen met een jachtakte toestemming hebben om wilde zwijnen te beheren.

3.3.3 Verwilderde katten

Steeds vaker blijken verwilderde katten een belangrijke rol te spelen bij de predatie van beschermde inheemse diersoorten. Wij zetten in op preventieve maatregelen die moeten voorkomen dat katten verwilderd raken, denk hierbij aan nakomelingen van boerderijkatten.

Daarnaast zullen wij initiatieven in het kader van populatiebeheer van verwilderde katten ondersteunen en met een opdracht populatiebeheer mogelijk maken.

3.3.4 Stadsduiven

Met name in de gemeente Groningen komt overlast door stadsduiven (*Columba livia domestica*) voor. Op basis van de Wet is de stadsduif niet beschermd, aangezien het een verwilderde soort betreft. Dit betekent niet dat deze soort zondermeer gevangen of gedood mag worden. Indien sprake is van overlast kan bijvoorbeeld de gemeente gemotiveerd de overlast aanpakken. Om dit wettelijk mogelijk te maken voor gemeenten verlenen we voor dergelijk situaties een opdracht.

3.3.5 Muskusrat en beverrat

De waterschappen zijn op basis van de Waterwet verantwoordelijk voor het beheren van de stand van de muskusrat en beverrat. Het beheer doen de waterschappen op basis van een provinciaal aanwijzingsbesluit. Wij zullen de mogelijkheid tot beheer van de beide soorten ook in de toekomst behouden.

3.3.6 Aangereden wild

Naast het beheren van populaties ten behoeve van het voorkomen van aanrijdingen willen we ook het onnodig lijden van aangereden dieren zoveel mogelijk beperken. Daarom kennen we het 'valwildbesluit' waarin met een opdracht wettelijk geregeld is dat reeën snel uit hun lijden verlost kunnen worden. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het valwildbesluit ligt bij de Faunabeheereenheid. Op verzoek van de Faunabeheereenheid zullen wij in de toekomst het 'valwildbesluit' uitbreiden met andere dieren indien dit vanuit het principe 'onnodig lijden' noodzakelijk wordt bevonden.

3.4 Jacht

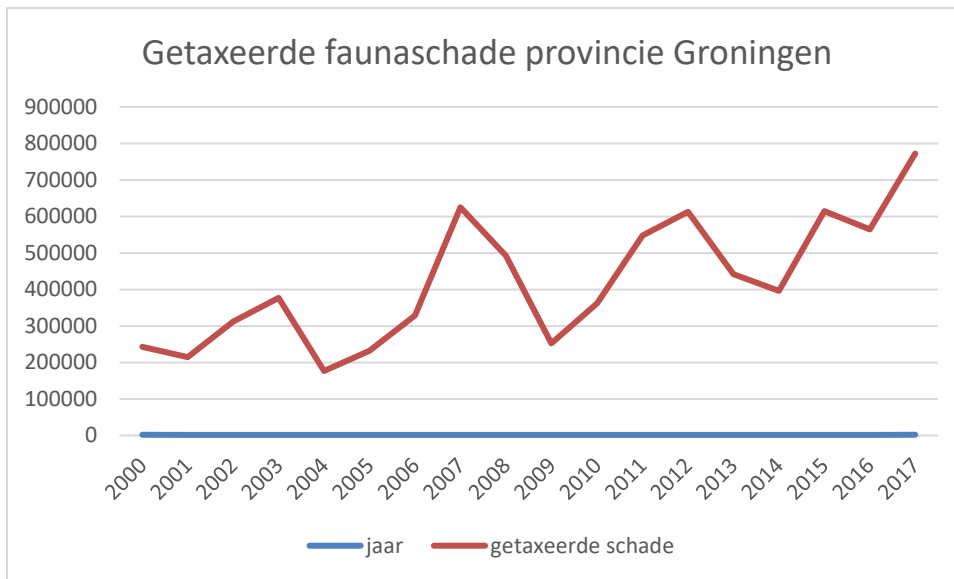
We hebben als provincie een zeer beperkte rol in de jacht: de jacht is landelijk geregeld. Het Rijk bepaalt op welke diersoorten in het kader van de jacht mag worden geschoten en stelt ook de periode vast waarin dat mogelijk is. De provincie is niet bevoegd de jacht te verruimen dan wel te beperken. Daarop geldt één uitzondering. Gedeputeerde Staten is bevoegd om de jacht te sluiten indien sprake is van bijzondere weersomstandigheden. Meestal betreft dit winterse omstandigheden. Indien gewenst zullen wij van deze bevoegdheid gebruik maken.

In Nederland is de jacht door het Rijk gedurende een periode in het jaar geopend voor de fazant, haas, houtduif, konijn en wilde eend. In onze verordening bepalen we dat in een faunabeheerplan moet zijn omschreven wat een redelijke wildstand is en hoe de jacht daaraan bijdraagt.

Op gronden die in eigendom zijn van de provincie vindt in sommige gevallen jacht plaats. In de eerste plaats kan er een jachthuurovereenkomst gelden op gronden die tijdelijk in provinciaal eigendom zijn. Immers eindigt een jachthuurovereenkomst niet wanneer de gronden wisselen van eigenaar. In de tweede plaats is jacht in uitzonderlijke gevallen toegestaan op provinciale gronden waar in het verleden een jachtovereenkomst is afgesloten ter bestrijding van landbouwschade. Beperken van schade regelen wij voortaan via een ontheffing dan wel een provinciale vrijstelling. De nog lopende jachthuurovereenkomsten zullen worden uitgediend en niet worden verlengd.

3.5 Tegemoetkoming faunaschade

De provincie heeft de mogelijkheid om een tegemoetkoming te betalen voor schade die is ontstaan door inheemse diersoorten. De uitvoering van deze taak is belegd bij BIJ12 Faunafonds. Hoe we omgaan met tegemoetkomingen leggen we vast in een beleidsregel tegemoetkoming faunaschade.

Figuur 4. Getaxeerde faunaschade in de provincie Groningen. (Bron: Bij12 Faunafonds)

Voor het in behandeling nemen van een verzoek tot tegemoetkoming vragen wij een behandelbedrag. De hoogte van dit bedrag is vastgesteld in de provinciale legesverordening. Terugbetalen van het behandelbedrag is mogelijk indien de wettelijke bestrijdingsmogelijkheden om schade te voorkomen niet aanwezig zijn. Denk aan de bever, das, otter en wolf.

We zien de tegemoetkomingen in de schade de afgelopen jaren stijgen (figuur 4). Het betreft schade die door inheemse diersoorten aan landbouwgewassen is aangericht. Ook voor de toekomst verwachten we een stijging in de schade die inheemse diersoorten veroorzaken aan landbouwgewassen. We zien dat we in de nabije toekomst het financiële plafond bereiken. Met name de ganzenschade is hiervan de oorzaak. We zullen maatregelen treffen om binnen het beschikbare budget te blijven. Die maatregelen zullen een combinatie zijn van ruimere bestrijdingsmaatregelen en het vergroten van het eigen risico.

Voor soorten die niet in hun voortbestaan worden bedreigd en jaarlijks meer dan €25.000,- aan schade veroorzaken zullen wij ruimere bestrijdingsmogelijkheden bieden. Daarbij wordt in overleg met betrokken partijen bepaald welk juridisch instrument het meest passend is.

Voor soorten waarvoor we ruime bestrijdingsmogelijkheden hebben gecreëerd zullen wij het eigen risico verhogen. Zo willen wij zorgen dat we binnen het beschikbare budget blijven. Op dit moment is het eigen risico 5%. Dit houdt in dat 95% van de getaxeerde schade wordt uitgekeerd. Naar de toekomst toe is de verwachting dat we 80% van de getaxeerde schade kunnen vergoeden uit het beschikbare budget. Dit geldt met name voor de ganzenschade buiten de ganzenfoerageergebieden. Op basis van de evaluatie van het Groninger ganzenakkoord zullen wij bepalen hoe hoog het eigen risico zal worden buiten de ganzenfoerageergebieden. Binnen de ganzenfoerageergebieden zullen wij honderd procent van de getaxeerde schade uitkeren.

4 Invasieve exoten

Dieren en planten die van nature niet in de Nederlandse natuur horen maar hier door menselijk activiteiten zijn gekomen, noemen we exoten. Exoten kennen we al honderden jaren en velen hebben inmiddels een plek tussen onze inheemse soorten verkregen. Exoten kunnen echter grote problemen veroorzaken in de natuur, bijvoorbeeld als ze inheemse soorten wegconcurreren of nieuwe ziektes met zich meebrengen. Dergelijke exoten noemen we invasief. Samen met gemeentes, waterschappen en terreinbeheerders zetten wij ons in om deze invasieve exoten in Groningen te bestrijden en te beheersen.

4.1 Europese en landelijke regelgeving

De laatste jaren zien we de problemen rond invasieve exoten steeds verder toenemen. Een aantal soorten zijn al zo wijdverspreid aanwezig dat lokale bestrijding niet meer mogelijk is. Deze soorten kunnen alleen gebiedsgericht beheerst worden, met toenemende schade en kosten als gevolg. Een goed voorbeeld is de grote waternavel. Deze in 1994 geïntroduceerde soort komt ondertussen in vrijwel heel Nederland voor en veroorzaakt veel overlast. Bestrijding is lastig, omdat de soort zeer snel verspreid en zich daarbij niet houdt aan terreingrenzen. Om de waternavel en soortgelijke invasieve exoten effectief te bestrijden is samenwerking nodig tussen alle terreinbeherende partijen in een gebied.

Ook in Europees verband is in toenemende mate aandacht voor invasieve exoten. Sinds 1 januari 2015 is een Europese verordening van kracht om de introductie, verspreiding en impact van invasieve exoten in Europa te beperken. Onderdeel van deze verordening is een lijst van exoten die grote ecologische schade veroorzaken, de zogenaamde Unielijst (de huidige Unielijst is te vinden op de site van de NVWA). Lidstaten zijn verplicht om vestiging van deze soorten te voorkomen en al aanwezige populaties te elimineren of te beheren. Het ministerie van LNV is eindverantwoordelijk voor de uitvoering van de EU-verordening in Nederland. Zij heeft via ministeriële regeling de invasieve soorten aangewezen waarvoor Nederland aan de lat staat. De provincies treffen vervolgens de benodigde uitroeiings-, beheer- en herstelmaatregelen.

4.2 Invasieve exoten in Groningen

In Groningen komen op dit moment verschillende invasieve soorten van de Unielijst voor. Dit zijn bijvoorbeeld muskusrat, wasbeerhond, Amerikaanse rivierkreeften, reuzenberenklauw, nijlgans en verschillende soorten waterplanten. Een aantal soorten wordt in het bestaand beleid al provinciebreed aangepakt. Zo worden beverrat en muskusrat op basis van de Waterwet al jaren bestreden door de waterschappen en worden de populaties rivierkreeften en wolhandkrab beheerd op grond van de Visserijwet.

De overige soorten werden tot nu toe door de verschillende terreinbeheerders individueel bestreden. Er is grote behoefte aan meer samenwerking. De provincie werkt daarom met de partners in het gebied aan een gezamenlijk provinciaal plan van aanpak. In dit plan leggen wij per soort onze ambitie vast: elimineren of beheersen. We stellen maatregelen op waarmee we deze ambitie willen bereiken en maken afspraken over de uitvoering.

De Unielijst is alleen gericht op de ecologische effecten van exoten. Er komen in Groningen echter ook invasieve exoten voor die weliswaar geen negatieve effecten op biodiversiteit veroorzaken, maar wel andere maatschappelijke problemen. Denk aan overlast, schade, problemen met de waterhuishouding en gezondheidsrisico's. Ook deze soorten nemen wij mee in ons provinciale plan van aanpak, waarbij wij steeds de afweging maken tussen wenselijkheid en uitvoerbaarheid van bestrijding.

4.3 Platform Invasieve Exoten

Effectieve bestrijding van invasieve exoten vergt een goede samenwerking tussen de betrokken partijen binnen een gebied. Om deze samenwerking vorm te geven is het Platform Invasieve Exoten Groningen opgericht. In dit platform zijn alle overheden, terreinbeheerders, agrarische collectieven en andere betrokken partijen binnen Groningen vertegenwoordigd. Waar nodig zullen ook landelijke partijen als Rijkswaterstaat, Prorail en de NVWA worden aangehaakt.

Het Platform stelt het provinciaal plan van aanpak op, waarin vastgelegd wordt welke maatregelen de partijen gaan ondernemen om invasieve exoten in Groningen te bestrijden en wie waarvoor verantwoordelijk is. De maatregelen bestaan uit eliminatie en beheersing van bestaande populaties, alsook maatregelen ter preventie en signalering van nieuwe populaties. In het plan worden afspraken gemaakt over de uitvoering en financiering van de maatregelen. Vooralsnog is hier vanuit landelijk beleid geen budget voor beschikbaar gesteld. De kosten moeten door de provincie en betrokken partners gedragen worden vanuit de bestaande budgetten. Met het Rijk is afgesproken dat elke drie jaar een financiële evaluatie van het gevoerde beleid wordt opgesteld.

4.4 Rol van de provincie

De Provincie coördineert het Platform en ziet toe op de uitvoering van het provinciaal plan. Daarbij zorgen wij voor afstemming met de provincies Drenthe en Fryslân en waar nodig met Duitsland. Wij faciliteren de te nemen maatregelen zo veel mogelijk, bijvoorbeeld door kennisdeling, opdrachtverlening en in het kader van ontheffingen. Exoten zijn niet beschermd onder de Wet en mogen met inachtneming van de zorgplicht vrij worden bestreden. Bestrijdings-maatregelen kunnen echter ook effect hebben op inheemse soorten, waardoor toch een ontheffing nodig is. Ook mogen bepaalde bestrijdingsmethoden alleen worden toegepast met opdracht of ontheffing van Gedeputeerde Staten. Aangezien bestrijding van invasieve exoten veelal ook in het belang is van beschermde flora en fauna, verlenen wij medewerking aan dergelijke ontheffingen.

5 Herintroductie

In het verleden zijn in het kader van natuurbescherming verschillende dier- en plantensoorten uitgezet in Groningen. Denk bijvoorbeeld aan de bevers in het Zuidlaardermeer. Dergelijke (lokale) herintroducties kunnen grote voordelen opleveren voor de Groningse natuur, maar kunnen ook grote risico's veroorzaken. In Groningen gaan wij daarom terughoudend om met herintroducties. In dit hoofdstuk gaan we nader in op onze provinciale rol in herintroductieprojecten. We koppelen hieraan het onderwerp "dierenopvang", omdat na het oplappen van opgevangen dieren ook sprake is van uitzetten van deze individuen.

5.1 Herintroducties in Nederland en Groningen

Herintroductie is het uitzetten van dieren of planten om zo een zelfstandige, duurzame populatie te stichten of een bestaande populatie te ondersteunen. Herintroductie kan op verschillende schaalgroottes plaatsvinden. Bij landelijke herintroductie wordt een soort die in heel Nederland was uitgestorven opnieuw uitgezet. Bij lokale herintroductie of translocatie wordt een soort uitgezet die plaatselijk niet voorkomt, maar elders in Nederland wel. Tot slot kunnen enkele individuen van elders in een bestaande populatie worden bijgeplaatst, dit wordt repopulatie genoemd.

Succesvolle herintroducties kunnen een grote bijdrage leveren aan het versterken van de plaatselijke natuur. Uitgezette plant- of diersoorten kunnen echter ook ongewenste effecten veroorzaken, bijvoorbeeld schade aan landbouwgewassen of ecologische verdringing van andere soorten. Wij gaan daarom voorzichtig om met herintroductie: herintroductie is alleen onder strenge voorwaarden toegestaan. De richtlijn van de IUCN (International Union for Conservation of Nature) vormt hierbij een belangrijke leidraad.

5.2 Voorwaarden voor herintroductie

Initiatiefnemers met een plan voor lokale herintroductie moeten hiervoor ontheffing aanvragen bij de provincie. Onderdeel van de aanvraag is een effectrapportage, met daarin een afweging van het doel van het project en alle mogelijke gevolgen. Wij verlenen alleen ontheffing als een project voldoet aan de richtlijn van de IUCN en een of meer van de volgende doelen dient:

- A. *Bijdrage aan instandhouding van een bedreigde soort*
Als een populatie van een bedreigde soort te klein wordt, loopt deze het risico om plaatselijk uit te sterven. Het uitzetten van nieuwe individuen kan deze populatie ondersteunen.
- B. *Bijdrage aan functioneren van een ecosysteem*
Er zijn soorten die een sleutelrol in bepaalde ecosystemen vervullen en daarmee leefomstandigheden voor andere soorten verbeteren. Herintroductie van deze soorten kan bijdragen aan de instandhouding van zowel de soort als het gehele ecosysteem.
- C. *Bijdrage aan compleetheid van een ecosysteem*
Een soort kan als indicator dienen voor de goede kwaliteit van het habitat in een natuurgebied, waar andere soorten van kunnen meeprofiteren.
- D. *Bijdrage aan natuurbewustzijn*
Het introduceren van een aansprekende soort in een natuurgebied kan de publieke waardering voor een gebied vergroten en draagvlak creëren voor natuurherstel.
- E. *Bijdrage aan kennisvorming*
Begeleidend onderzoek bij een herintroductie kan inzicht geven in ecologisch functioneren en ervaring opbouwen voor volgende introductieprojecten.

Het nut voor een of meer van deze doelen wegen we af tegen de risico's die er bij herintroductie kunnen zijn voor andere belangen als biodiversiteit, volksgezondheid,

landbouw, verkeersveiligheid of waterbeheer. Indien herintroductie van een dier of plant onevenredige risico's oplevert, zullen we voor het aangevraagde project geen ontheffing verlenen.

Tot slot kijken we naar de mogelijkheid dat een soort zich zelfstandig opnieuw kan vestigen in een gebied. Wanneer een goede kans bestaat op een zelfstandige terugkeer van de soort, verdient dit de voorkeur boven herintroductie en zullen wij geen ontheffing verlenen.

Bij landelijke herintroducties wordt een soort die in heel Nederland was uitgestorven opnieuw uitgezet. Hierbij kunnen grote ecologische risico's op nationaal niveau meespelen. In deze gevallen is het Rijk verantwoordelijk voor het beoordelen van het herintroductieproject en het wel of niet verlenen van ontheffing. Beoordeling door het Rijk vindt altijd plaats in samenspraak met de betrokken provincies.

5.3 Opvang van wilde dieren

Groningen is landelijk bekend vanwege de zeehondenopvang in Pieterburen. Ook andere wilde dieren worden in Groningen opgevangen, bijvoorbeeld in vogelasiels en dierenopvangcentra. We erkennen dat opvang van dieren appelleert aan een gevoel van betrokkenheid bij de natuur. In bepaalde situaties kan opvang van individuele dieren ook ecologisch nut hebben, bijvoorbeeld om een crisissituatie te doorstaan. Om deze reden onderschrijven wij het bestaansrecht van de bestaande opvangorganisaties en zullen wij hun ontheffing blijven verlenen. Hierbij zullen wij wel een zorgvuldige afweging maken van hun nut en ecologische meerwaarde. Daarnaast pleiten wij voor een goede samenwerking tussen de verschillende opvangorganisaties.

Wij staan terughoudend tegenover verdere ondersteuning van dieropvang. De huidige opvangmogelijkheden zijn voldoende om crisissituaties te ondervangen. Uitbreiding van dieropvang kan invloed hebben op de zelfredzaamheid van wilde dieren. Deze zelfredzaamheid beschouwen wij als een belangrijke karakteristiek van de wilde natuur. Aanwezigheid van wilde dieren willen wij mogelijk maken door de juiste levensomstandigheden te creëren voor robuuste populaties, niet door afzonderlijke dieren in een voor hen onnatuurlijke omgeving door mensen op te laten knappen. Bovendien is vaak het terugzetten van een opgeknapt dier problematisch: het kan zijn schuwheid verloren hebben of zijn plek in een lokale populatie kwijt zijn. Al met al valt de ecologische meerwaarde van meer dieropvang te betwijfelen. Wij bieden daarom in principe geen ruimte voor nieuwe initiatieven om wilde dieren op te vangen.

Op termijn zal de provincie ook verantwoordelijk worden voor de ontheffingen voor opvang van zeehonden en andere zeezoogdieren. Wij staan achter het advies van de Wetenschappelijke Adviescommissie Zeehonden opvang. Dit advies zullen wij samen met de andere betrokken provincies uitwerken in landelijke afspraken. Voor de opvang van invasieve exoten hanteren wij de beleidsregels van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (14 mei 2018, nr. WJZ/18020186).

6 Toezicht en handhaving

De provincie is bevoegd gezag voor zowel het verlenen van vergunningen en ontheffingen als toezicht en handhaving in het kader van de Wet. Deze taak vraagt om een goede samenwerking tussen beleid en vergunningverlening aan de ene kant en toezicht en handhaving aan de andere kant. Beleid en vergunningverlening zijn in veel gevallen bepalend voor toezicht en handhaving. Gezien de grootte van het takenveld is het noodzakelijk om te prioriteren in de toezichtstaak. In dit hoofdstuk geven we een overzicht van wat vanuit ons natuurbeleid de belangrijkste aandachtspunten zijn voor toezicht.

We benoemen in dit hoofdstuk ook een aantal onderwerpen die niet in deze beleidsnotitie aan de orde zijn geweest, namelijk vergunningverlening van Natura 2000 en houtopstanden. Deze onderwerpen zijn in de aanvullende Natuurvisie provincie Groningen van 2016 uitgebreid besproken, maar hierbij was nog niet expliciet aandacht gegeven aan toezicht en handhaving. In dit hoofdstuk willen wij dit alsnog doen.

6.1 Toezicht op verleende vergunningen en ontheffingen

Provinciaal toezicht is voornamelijk gericht op het toezien van naleving van de Wet natuurbescherming. In het kader van de Wet worden veel vergunningen en ontheffingen verleend, bijvoorbeeld voor Natura 2000, PAS en beschermde soorten. Aan deze vergunningen en ontheffingen zijn voorwaarden verbonden. Provincie ziet erop toe dat deze worden nageleefd. Dit doen wij door aan een vergunning of ontheffing met een ruimtelijke ingreep een meldplicht te koppelen: initiatiefnemers moeten de start van de werkzaamheden melden bij het provinciaal loket VTH (Vergunningen, Toezicht en Handhaving). De provinciale toezichthouder kan dan langskomen om te zien of volgens de voorwaarden wordt gewerkt. Om dit mogelijk te maken worden vergunning en ontheffingen van tevoren op handhaafbaarheid getoetst.

Niet elke activiteit kan bezocht worden. Daarom stellen wij prioriteit voor:

- Natura 2000 gebieden. Toezicht op beheerplannen en vergunningen samen met ketenpartners. Deze activiteiten beïnvloeden een heel gebied en hebben daarmee vaak een grotere impact. Bovendien zijn Natura 2000 gebieden Europees streng beschermd.
- Generieke ontheffingen op basis van soortmanagementplannen. Deze ontheffingen hebben betrekking op een groot gebied dan wel een lange periode en hebben over het algemeen een grotere impact.
- Gebruik van vrijstelling en gedragscodes. We willen bereiken dat vrijstellingen en gedragscodes worden nageleefd en gebruik hiervan geen vrijbrief is.
- Ontheffingen voor doden van dieren, bijv. bij overlast of populatiebeheer. Toestaan van het doden van dieren ligt gevoelig en kan een impact hebben op dierenwelzijn. Wij vinden het belangrijk dat zorgvuldig wordt omgegaan met deze ontheffingen.
- Herplantplicht bij kapmeldingen en vergunningen. In Groningen hechten wij veel waarde aan karakteristieke landschapselementen als houtsingels en houtwallen. Om achteruitgang te voorkomen is goede herplant belangrijk.

6.2 Toezicht op activiteiten

Onze provinciale toezichthouders zijn ook ogen en oren in het veld, zij signaleren en handhaven illegale praktijken. Zoals activiteiten die natuurgebieden aantasten en soorten verstoren. Hierbij is veel aandacht voor recreatief gebruik. Dit is veelal vergunningsvrij, maar wel onder voorwaarden zoals toegangs- en gedragsregels. De provincie ziet samen met terreinbeheerders toe op naleving van deze regels en zet zich ook in voor bewustwording. Bijvoorbeeld door mee te werken aan campagnes gericht op het aanlijnen van honden.

6.3 Handhavingsverzoeken

Naast deze hoofdtaken zullen de inspecteurs Natuurwetgeving zich in voorkomende gevallen bezighouden met handhavingsverzoeken en opsporingszaken. Derden kunnen bij vermoeden van overtredingen deze melden bij het provinciale loket. Wij zullen dan toetsen of sprake is van overtreding en zullen daar naar handelen. Bij deze taken gaan we op voorhand niet prioriteren.

Bijlage A1 - Begrippenlijst

Aanwijzingsbesluit (zie opdracht)	Oude term uit de Flora- en faunawet, in de nieuwe Wet wordt de term opdracht gebruikt.
Biodiversiteit	De verscheidenheid aan leven binnen soorten, tussen soorten en tussen ecosystemen. Oftewel de variatie aan soorten en leefgebieden in een gebied.
Ernstige of belangrijke schade	Schade aan gewassen, vee, bossen, visserij, wateren of andere vormen van eigendom van 250 euro of meer. Voorkoming van deze schade is een wettelijk belang waarvoor ontheffing kan worden verleend.
Faunabeheerplan	Beschrijft hoe populaties van in het wild levende dieren duurzaam worden beheerd, schadeveroorzakende dieren door grondgebruikers worden bestreden en de jacht wordt uitgeoefend.
Gedragscode	Vastgelegde werkwijze waarmee schadelijke effecten op soorten geheel of zo veel mogelijk worden beperkt en de staat van instandhouding van de soort niet in het geding komt. Gedragscodes worden goedgekeurd door het Rijk.
Gunstige staat van instandhouding	Staat van instandhouding van een soort waarbij de populatie, het habitat en het verspreidingsgebied van de soort voldoende groot en van voldoende kwaliteit zijn voor de soort om op lange termijn te kunnen voortbestaan.
(Landelijke) Herintroductie	Opnieuw uitzetten van een soort die in heel Nederland was uitgestorven.
Invasieve exoot	Uitheimse soort die door menselijk toedoen in een gebied terecht is gekomen en zich daar explosief uitbreidt.
Opdracht	Besluit van Gedeputeerde Staten waarmee een persoon of groep van personen opdracht wordt gegeven om een bepaalde populatie te beheersen of bestrijden.
Populatiebeheer	Ingrijpen in een populatie met als doel deze op een bepaalde grootte te houden.
Repopulatie	Bijplaatsen van individuen van elders bij een bestaande populatie.
Schadebestrijding	Verstoren, verjagen of anderszins bestrijden van soorten teneinde schade te voorkomen. Bij veelvoorkomende of grootschalige schade kan ook populatiebeheer worden ingezet als schadebestrijding.
Soortmanagementplan	Ecologische onderbouwing bij een generieke ontheffing, beschrijft op grootschalig gebiedsniveau de maatregelen die nodig zijn om een soort te beschermen in relatie met de voorziene ontwikkelingen in het gebied.

Translocatie (lokale herintroductie)	Opnieuw uitzetten van een soort die in het betreffende gebied was uitgestorven, maar elders in Nederland nog wel aanwezig is.
Unielijst	Door de Europese Unie opgestelde lijst van invasieve exoten met grote ecologische gevolgen, onderdeel van de EU-verordening Invasieve Uitheemse soorten.

Bijlage A2 - Literatuurlijst

Groningen, groen van Wad tot Westerwolde, Beleidsnota Natuur 2013-2021 (provincie Groningen, 2013)

Natuurvisie provincie Groningen, aanvulling op Beleidsnota Natuur 2013-2021 in het kader van de Wet natuurbescherming 2017 (provincie Groningen, 2016)

Beleidsnotitie Flora- en faunawet 2009 (provincie Groningen, 2009)

Verordening natuurbescherming provincie Groningen (provincie Groningen, 2016)

Faunabeheerplan Groningen 2014-2019 (Faunabeheereenheid Groningen, 2014) en aanvullend Faunabeheerplan Ree 2016-2019 (Faunabeheereenheid, 2016)

Groninger ganzenakkoord (provincie Groningen, 2014)

Operationeel Draaiboek Wolf fase 1 (IPO, 2015)

Beleidsregels tegemoetkoming faunaschade (provincie Groningen, 2016)

EU-verordening 1143/2014 'Invasieve Uitheemse soorten (Europese Unie, 2014)

Website Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) inzake invasieve exoten, <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/invasieve-exoten>

Guidelines for Reintroductions and Other Conservation Translocations (International Union for the Conservation of Nature, 2013)

Beleidsregel kwaliteit opvang invasieve uitheemse diersoorten (Ministerie van LNV, 2018)